

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Kunnskapsministeren

Utdannings- og forskningskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

22/2105-

3. mai 2022

Representantforslag 230 S (2021-2022) om tiltak for økt bemanning i skoler og barnehager

Regjeringen har som mål at alle barn og elever skal få et inkluderende pedagogisk tilbud der alle trives, utvikler seg, lærer og opplever mestring. Dette forutsetter at vi har barnehager og skoler med god kvalitet, og som har lærere og andre ansatte med høy kompetanse til å gi alle barn et godt tilbud. Hurdalsplattformen har flere punkter relatert til dette, som vi nå skal følge opp. Det foregår en rekke ulike arbeider og tiltak som vil bidra til et bedre tilbud for alle barn og elever.

Jeg er enig med forslagsstillerne i at det er viktig å sikre et sterkt lag rundt barna og elevene slik at alle får den oppfølgingen de trenger. Koronapandemien har bidratt til å sette dette enda tydeligere på dagsorden. Jeg er opptatt av at det nå gjøres gode og grundige vurderinger i de ulike arbeidene vi er i gang med og at vi må se disse i sammenheng, før vi kommer tilbake til Stortinget på en egnet måte. Jeg vil lytte til og involvere sentrale aktører og parter i de ulike prosessene.

Jeg mener at staten bør legge de overordnede føringene for å sikre barn og unges tilbud i barnehage og skole, og at vi ikke skal detaljregulere kommunene. Vi må ha tillit til at kommunene kan gjøre sine egne vurderinger og ha fleksibilitet og handlingsrom til å sette inn de tiltakene det er mest behov for lokalt.

Forsknings- og høyere utdanningsministeren og helse- og omsorgsministeren har bidratt med innspill til flere av svarene under.

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen som en del av arbeidet med en tillitsreform i samarbeid med partene utarbeide en nasjonal rekrutteringsstrategi for flere lærere og andre ansatte i skole og barnehage, inkludert pilotprosjekter med søkbare midler for å oppskalere og utvide laget rundt eleven med flere faggrupper, som følges av forskning og evaluering, og forankre dette i Stortinget innen et år.

Svar:

Jeg mener det ikke vil være riktig verken av Stortinget eller regjeringen å forskuttere hva partene vil komme til å ønske seg i arbeidet med en tillitsreform. Formålet med en tillitsreform bør nettopp være at innholdet kommer nedenfra.

Kunnskapsdepartementet har delegert et større, nasjonalt rekrutteringsprosjekt til Høgskulen på Vestlandet, som skal involvere andre universiteter og høyskoler og sentrale aktører i sektor, inkludert partene. Oppdraget omfatter rekrutteringstiltak og nasjonalt informasjonsarbeid som skal bidra til positiv omtale av det å jobbe som lærer, både i skole og barnehage. Rekruttering av menn og personer med innvandrerbakgrunn er en del av dette. Departementet har tillit til at utdanningsinstitusjonene har gode forutsetninger for å gi prosjektet en faglig profil og kunnskapsbasert forankring.

Det er også satt i gang flere andre tiltak, slik som ettergivelse av studielån, samarbeid med partene for bedre overgang fra utdanning til yrke, og forsøksordning for lærere som har påbegynt, men ikke fullført lærerutdanning, slik at disse kan fullføre. Søker tallene til høyere utdanning i 2022 viser en gledelig økning i antall som søker grunnskolelærerutdanning for 1.-7. trinn, mens antall søkere til barnehagelærerutdanningene er redusert.

Departementet har påbegynt arbeidet med å følge opp punktet i Hurdalsplattformen om å styrke laget rundt eleven og den tidlige tverrfaglige innsatsen med blant annet barne- og ungdomsfaglig kompetanse, miljøterapeuter og styrket skolehelsetjeneste. Yrkesgruppene i laget rundt er viktige ressurser i barnehage, skole og SFO og de kan være et viktig supplement og støtte til lærerne. Mitt inntrykk er imidlertid at det er noe tilfeldig hvilke yrkesgrupper som benyttes og hvordan de brukes, og at det varierer rundt omkring i landet. I det videre arbeidet vil vi vurdere om vi har behov for mer kunnskap om disse yrkesgruppene og hvordan de brukes i barnehagen og skolen, og hvilke tiltak vi eventuelt bør sette inn for å styrke laget rundt barna og elevene.

Det er barnehage- og skoleeier sitt ansvar å vurdere hvilke fagressurser barnehagen og skolen trenger slik at alle barn og elever får et godt tilpasset opplæringstilbud. Jeg er opptatt av at barnehage- og skoleeier må ha handlingsrom og fleksibilitet til selv å beslutte hvilken kompetanse som trengs i den enkelte barnehage og skole.

For å styrke kompetansen i laget rundt barna og elevene, er det satt i gang et kompetanseløft i spesialpedagogikk og inkluderende praksis for ansatte i barnehage, skoler,

PP-tjenesten og andre relevante tjenester. Kompetanseløftet skal bidra til å sikre kommunene tilstrekkelig kompetanse til å forebygge, fange opp og følge opp alle barn og elever.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et prosjekt for hele, faste stillinger i skoler og barnehager sammen med partene i arbeidslivet.

Svar:

Tall fra SSB viser at andelen lærere med heltidsstillinger i grunnskolen har økt fra 69 prosent i 2015 til 72,6 prosent i 2019. Det har også vært en økning i heltidsstillinger for lærere i videregående opplæring, men den økningen har vært noe mindre enn i grunnskolen.

Det er skole- og barnehageeier som er arbeidsgiver for ansatte i barnehage, skole og SFO. KS er forhandlingspart på vegne av kommunene i lønns- og arbeidstidsspørsmål som gjelder kommunale barnehager, skoler og skolefritidsordninger. PBL er tilsvarende forhandlingspart for de private barnehagene. Pilotprosjekter kan være et mulig tiltak for å styrke laget rundt barna og elevene, men dette må vurderes grundig og i dialog med KS og partene.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjett for 2023 etablere en tilskuddsordning for etter- og videreutdanning rettet mot assistenter som er ansatt i skole, barnehage og SFO.

Svar:

Det gis i dag statlige midler til kompetansetiltak for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere i barnehagen. [Kompetansestrategien for barnehagen](#) har flere tiltak rettet mot denne gruppen. Gjennom regional ordning for kompetanseutvikling i barnehagen deltar alle ansatte i barnehagen i kollektiv kompetanseutvikling på arbeidsplassen. Videre kan det gjennom samme ordning prioriteres midler lokalt til å gi assistenter uten relevant kompetanse barnehagefaglig grunnkompetanse og det kan prioriteres midler til at assistenter med lang erfaring kan ta fagbrev som barne- og ungdomsarbeider gjennom praksiskandidatordningen. Det er også opprettet fagskoleutdanning i oppvekstfag innenfor tre fordypningsområder for barne- og ungdomsarbeidere og assistenter med lang erfaring. I tillegg er det tilbud om arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning (ABLU), som er et deltidstilbud til assistenter og barne- og ungdomsarbeidere som ønsker å utdanne seg til barnehagelærere. Departementet er i ferd med å oppdatere og revidere kompetansestrategien for barnehagen, slik at den skal være ut 2025 i påvente av det offentlige utvalget som omtales under.

Kompetanseløftet i spesialpedagogikk og inkluderende praksis er i hovedsak rettet inn mot lokale og kollektive kompetansetiltak som omfatter alle ansattegrupper i barnehage og skole, i tillegg til tjenestene rundt. Desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skolen har også en kollektiv tilnærming med kompetanseutviklingstiltak som kan omfatte alle ansattegrupper i skolen.

Kompetansen til de ansatte er den viktigste kvaliteten i SFO, men virkemidlene vi benytter må tilpasses SFOs egenart og de ansattes behov. I 2022 er det satt av 10 millioner kroner til kompetanseheving i SFO. Som ett ledd i dette arbeidet har Utdanningsdirektoratet fått i oppdrag å utrede hva slags kompetansetilbud de ansatte ønsker og har nytte av.

Det offentlige utvalget som skal vurdere ulike modeller for etter- og videreutdanning for alle ansatte i barnehage, grunnskole, videregående opplæring, kulturskole, opplæring særskilt organisert for voksne, og i fag og yrkesopplæringen skal levere sin utredning 1. oktober 2022. Deretter skal utredningen etter planen sendes på høring og departementet skal vurdere forslagene til endringer og tiltak. Jeg mener vi bør avvente dette arbeidet før vi tar stilling til om det bør opprettes tilskuddsordninger for etter- og videreutdanning rettet mot assistenter som er ansatt i skole, barnehage og SFO.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med partene legge til rette for ordninger med faste ansatte for å dekke vikarbehov i skole og barnehage, både med kvalifisert personell til pedagogstillinger og annet personell til andre stillinger og komme tilbake til Stortinget med en plan for dette.

Svar:

Regjeringen er opptatt av at barn i barnehagene skal møte trygge voksne med rett kompetanse. Regjeringen har i Hurdalsplattformen sagt at vi vil styrke pedagognormen ved å stille krav om at minst 50 prosent av de ansatte er barnehagelærere, og øke andelen fagarbeidere med mål om 25 prosent. Videre omtaler Hurdalsplattformen at regjeringen vil forbedre bemanningsnormen slik at den sikrer barna nok ansatte. Dette skal skje blant annet ved å stille krav til vikarbruk, krav til stedlig leder, gjennomgå oppgaver som tar ansatte bort fra barna og gjennomgå finansieringen av normen.

Departementet hadde høsten 2021 på høring et forslag om ny opplæringslov. Departementet jobber nå med oppfølgingen av høringen, og tar sikte på å sende en lovproposisjon til Stortinget våren 2023. Ett av temaene i høringen var spørsmålet om det skal innføres et krav om forsvarlig vikarordning. Dette er ett av flere temaer departementet vil vurdere og komme tilbake til Stortinget med i lovproposisjonen.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen styrke helsestasjonene og skolehelsetjenesten gjennom å fremme forslag til en konkret opptrappingsplan, som inkluderer å styrke helsesykepleierutdanningen og likebehandle den med tilsvarende utdanninger.

Svar:

Barn og unge er et av regjeringens viktigste satsningsområder, og vi har i Hurdalsplattformen sagt at vi skal utarbeide en opptrappingsplan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Vi skal også etablere et nasjonalt kompetansemiljø for helsestasjons- og skolehelsetjenesten

for å styrke det faglige grunnlaget for tjenesten. Barn og unges psykiske helse vil også være et viktig og sentralt tema i den kommende opptrappingsplanen for psykisk helse.

Helsesykepleierutdanningen er inkludert i RETHOS og har nylig fått nasjonal forskriftsfestet retningslinje som skal erstatte dagens rammeplan. Det er en gruppe bestående av representanter fra universiteter og høyskoler og tjenestene som sammen har utarbeidet den nasjonale retningslinjen for helsesykepleierutdanningen. I forbindelse med arbeidet med den nye nasjonale retningslinjen, ble det vurdert at kravet til kompetansen i tjenestene har økt og at det derfor var behov for å utvide utdanningen. Utdanningen ble derfor utvidet fra 60 studiepoeng til 90 studiepoeng. Det er også mulig for universiteter og høyskoler å tilby utdanningen som en toårig masterutdanning på 120 studiepoeng. Retningslinjen beskriver en minimums sluttkompetanse for både utdanningen på 90 studiepoeng og utdanningen på 120 studiepoeng. Institusjonene som tilbyr helsesykepleierutdanning skal følge den nye nasjonale retningslinjen senest fra opptaket 2023.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å styrke kontaktlærerressursen med en ekstra kontaktlærertime på ungdomsskolen.

Svar:

Det er kommunene som er arbeidsgivere for lærerne. KS og Oslo kommune er forhandlingspart på vegne av kommunene i lønns- og arbeidstidsspørsmål som gjelder skolene. Staten er ikke en del av dette.

I januar i år kom KS og lærerorganisasjonene frem til enighet om en ny, revidert arbeidstidsavtale for undervisningspersonalet i grunnskole og videregående opplæring. Ifølge avtalen er kontaktlærerressursen i grunnskolen fortsatt 45 minutter for kontaktlærere som har færre enn 21 elever, men det nye er at den dobles for kontaktlærere som har 21 kontaktelever eller flere. Det betyr en økning fra 45 minutter til 90 minutter pr. uke.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gi ukvalifisert personell i undervisningsstillinger en rett til etter- og videreutdanning for å bli kvalifisert, samt å etablere en søkbar tilskuddsordning gjennom statsforvalteren for å legge til rette for etter- og videreutdanning.

Svar:

Det eksisterer i dag en ordning hvor skoleeier kan søke om utdanningsstipend for ansatte som mangler godkjent lærerutdanning. Med utgangspunkt i vurdering av egne kompetansebehov kan skoleeiere søke om stipend for sine ansatte til praktisk-pedagogisk utdanning (PPU) og praktisk-pedagogisk utdanning for yrkesfag (PPU-Y) og yrkesfaglærerutdanning (YFL). Det kan også søkes om stipend for minoritetsspråklige lærere og stipend for fullføring av påbegynt, men avbrutt lærerutdanning. Ansatte i grunnskolen, kulturskolen og i videregående opplæring kan få stipend. Skoleeiere kan også søke om

rekrutteringsstipend til personer som ikke er ansatt i skolen, men som de ønsker å rekruttere inn.

For øvrig viser jeg til omtale av utvalget som skal se på ulike modeller for etter- og videreutdanning under forslag 3. Jeg ønsker å avvende dette arbeidet før vi vurderer endrede eller nye ordninger for at ukvalifisert personell i undervisningsstillinger skal få etter- og videreutdanning.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen øke finansieringskategorien for lærerutdanningene, både til skole og barnehage, slik at lærerutdanningene skal finansieres etter kostnadskategori C eller høyere, og komme tilbake med forslag om dette i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.

Svar:

Kunnskapsdepartementet mottok 17. mars rapporten fra utvalget ledet av Siri Hatlen som har gått gjennom finansieringen av universitetene og høyskolene. Utvalgsrapporten er på alminnelig høring med frist 10. juni. Utvalget har foreslått å redusere antallet kategorier fra dagens 6 til 2-4, blant annet for å tydeliggjøre at kategoriene ikke er ment å reflektere eller styre faktiske kostnader ved institusjonene og redusere det opplevde statushierarkiet blant ulike utdanninger. Utvalget foreslår også at anmodningsvedtaket fra 2020 om å gå gjennom finansieringskategoriene for å sikre riktig finansiering av utdanninger etterspurt i arbeidsmarkedet (vedtak nr. 16, 6. oktober 2020), bør følges opp gjennom å styrke institusjonenes generelle evne til å dimensjonere utdanningene i tråd med behovene i samfunnet, ikke gjennom en økt detaljstyring fra departementet. Utvalget anbefaler at departementet går i dialog med sektoren om den konkrete inndelingen av et redusert antall kategorier. Departementet vil komme nærmere tilbake til oppfølging av rapporten i forbindelse med statsbudsjettet for 2023.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å øke bemannings- og pedagognormene for barnehagene til 50 prosent barnehagelærere og minst 25 prosent barne- og ungdomsarbeidere.

Svar:

I dag er 44 prosent barnehagelærere eller tilsvarende i grunnbemanningen i barnehagene. 22 prosent er barne- og ungdomsarbeidere. Andelen ansatte med barnehagelærerutdanning er omtrent like høy i private og kommunale barnehager, mens andelen barne- og ungdomsarbeidere er vesentlig høyere i de kommunale barnehagene. De kommunale barnehagene har i snitt 28 prosent barne- og ungdomsarbeidere, og oppfyller sådan målet om 25 prosent fagarbeidere, mens de private ligger etter med i snitt 17 prosent barne- og ungdomsarbeidere. Det er en utfordring at nær en tredjedel av de ansatte ikke har relevant utdanning.

De ansattes kompetanse og god ledelse er avgjørende for god barnehagekvalitet, og jeg viser til at regjeringen i Hurdalsplattformen har sagt at vi skal styrke pedagognormen ved å stille krav om at minst 50 prosent av de ansatte er barnehagelærere og at vi skal øke andelen fagarbeidere, med mål om 25 prosent. Departementet er nå i gang med å revidere strategien [Kompetanse for fremtidens barnehage](#), samt forlenge strategiperioden til 2025 slik at den ivaretar denne regjeringens ambisjoner. I tillegg jobber departementet med en ny overordnet strategi for kvalitet i barnehagesektoren som peker ut retningen for barnehagepolitikken frem mot 2030. Strategien skal erstatte strategien [Barnehager mot 2030](#), som regjeringen Solberg la frem i juni 2021. Strategiene vil etter planen legges frem til høsten.

Med hilsen

Tonje Brenna

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådets signatur